

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 30 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENE C.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 45.

V Celovcu v sredo 6. junija 1866.

Tečaj II.

Čemu gre Avstrija na kongres?

V poslednjem listu smo rekli, da „Avstrija na kongresu v Parizu nima veliko prijatlov pričakovati, nasproti pa jej bode vse od konca do kraja.“ In vendar se bojo na tem shodu obravnavale reči, ki Avstriji segajo do živega. Vse to naši diplomati dobro vedo, ni se torej čuditi, da dolgo niso privolili v ta kongres. Kakor časniki terdijo, je zdaj vendar resnica, imamo kongres, in ne samo ministrov, temuč samih vladarjev; kajti naj-novejše novice pravijo, da h koncu pridejo vladarji sami v Pariz. Tako zna Napoleon zdanji svet sukati, da se vse godi po njegovej volji, to je tisti Napoleon, o katerem je „sveta zveza“ leta 1815 sklenila, da ne sme sedeti nikoli na nobenem prestolu, — ki ga je pa leta 1852 za pravega vladarja spoznala in kakor odrešenika oklicevala in slavila cela Evropa, ki pa ima zdaj tudi na uzdi celo Evropo. Ta Napoleon bo pri kongresu sedel na prvem mestu in predložil svojo osnovo, po kateri je treba zemljovid cele Evrope prenarediti po novem duhu in v novej podobi. Avstrija pa le derži Evropo v starej, leta 1815 napravljenej podobi; zatorej lahko verjamemo, da se je dolgo obotavljala in branila priti na kongres. Zdaj pa vendar gre, — čemu neki to?

Ali ima morebiti Avstrija upanje, da pri-nese njen poslanec prežlahtno oljko miru iz pariškega shoda domu? Tega ne pričakuje nobena država, in ne more pričakovati tudi Avstrija ne. Zakaj bi bile tolike in tako strašne priprave za kervavo vojsko po celej Evropi? In prav ima, da se Avstrija pripravlja na boj in se oboroža do zob. Njenih neprijatlov bode pri zeleni mizi sedelo veliko. Od Italije in od Pruskega nam tega ni treba dokazovati. Pa morebiti da nam je Napoleon dober in prijatelj? Serčno nam je žal, da ne moremo biti teh čudnih misli, kakor so bili knez Meternich v Parizu in uradni časniki, da vse, kar Napoleon govori in dela, le meri proti Pruskemu. Mi smo vselej bili teh misli, da so se Napoleon, Viktor Emanuel in Bismark že o vsem na tanko pogovorili in že vse odločili, kaj in kako? Zatorej pride pri zeleni mizi gotovo na versto „italijansko vprašanje“, in tirjalo se bode, naj Avstrija beneško kraljestvo odstopi. Za to lepo deželo se mu bode ponudil, kakor pišejo francoski časniki, kak kos zemlje na jadranskem morju, ali pa Bosna in Hercegovina ali kaj drugega. Naši časniki pa terdijo, da je Avstrija volje, na kongresu vse spodbijati, kar se zastran Beneškega, polabskih vojvodin in nemške zveze tirja. Ako je temu res taka in prinese avstrijski državnik tak program v Pariz, po tem je upanje le slabo, da kongres porodi zlati mir, tinveč da navstane huda vojska. — Po mir torej Avstrija ne gre v Pariz!

Ali bi ne bilo torej pametnejši in boljši, da Avstrija še brez kongresa prime za meč in začne boj? Čemu gre na kongres? Našemu ministru zunanjih zadev stojite menda te-le dve reči pred očmi: Mi gremo v Pariz, da se nam očitati ne more, da je Avstrija po vsej sili hotla imeti voj-

sko, in drugič gremo v Pariz, da si pridobimo morebiti kakęga prijatla in zaveznika.

Bojimo se, da se bode Avstrija goljufala zastran perve zadeve. Ves svet, ki po sili svojih oči ne zapira, z rokami ošlata, kdo da je to dvojno vojsko iz terte zvil, in da je mirna in pravična Avstrija ni kriva. Kdo bode takim ljudem, ki ves greh na Avstrijo valijo, tudi pri kongresu branil našej Avstriji, ako si ne da rok zvezati in glavo odsekati, proti vsej pravici in resnici očitati in jo dolžiti, da je ona tisti nepokojnež in rogovilež, ki moti in podira mir cele Evrope? Tako pride naša država izpod dežja pod kap!

Morebiti si pa Avstrija pri kongresu pridobi novih prijatlov in zaveznikov? Gosp. pl. Pfordten bode zastopal manjše dežele nemške zveze. Koliko se sme Avstrija na te nemške brate zanašati, priča nam jasno zgodovina stara, nova in najnovejša. Kdor verjame in zaupa takim prijatlom, ki so ga že tolikrat peljali na led in herbet mu kazali v tolikih nevarnostih in potrebah, ta, — da le rahlo rečemo — ziblje se v sladkih sanjarijah in naslanja se na kerhlo palico in bo butil na tla.

Kaj pa počne Angleška? O tej državi le toliko vemo, da je sicer za mir, da pa je imela ljubezni in podpore za „zedinjeno Italijo“, da je srečo in napredek naše države še vselej ne samo po strani gledala, tomuč tudi v djanju ovirala in podirala, in da so vsi sedanji njeni državniki, posebno minister Clarendon, prijatli politike Napoleonske. — Od Angleške nam torej ni se nadjati velike pomoči, naj si je tudi grof Mensdorf angleške kraljici v bližnji zlahti.

No! Ruska pa je vendar čisto na našej strani? Res, da ruska princesinja Olga po nemških dvorih menda dela v avstrijskem duhu in da je tudi na Dunaj iz Petrograda menda prinesla kaj vesele novice. Ali pa ne kaže to, kar se v Romaniji godi, da imata Napoleon in Bismark tudi tu svojo roko? Kako pride na romanski prestol pruski kraljevič — proti volji pariške konference? Kako to, da Ruska in Turška proti temu persta ne ganete? Čudne reči so se gotovo tam na Jutrovem godile in skorej se razjasni, kdo je tam klopčič tako zamotal. Kako je mogoče, da bi bila Rusija že tako hitro pozabila, kaj jej je Avstrija storila v krimske vojski? Morebiti, da je Rusija to vendar že pozabila, — pa tega ne pozabi nikoli, da jej Avstrija v njenih namerah zastran podonavskih pokrajin nasproti stoji. Morebiti da pa Avstrija ruskemu caru na Jutrovem kaj dovoli in mu pripusti? To pa tudi Bismark more storiti, ker ima pruskega princa za kneza v Bukareštu. Po tem torej je samo Rusija, ktero si zamore Avstrija privabiti na svojo stran, in že skače po novinah ta novica. Avstrija je zdaj čisto sama in zapuščena — brez prijatla in zaveznika. Iz celega serca si želimo, naj si jih poišče. Da bi se naši diplomati ne goljufali in motili zastran ruske, kakor so se zastran francoske vlade!

Najboljši in najzvestejši prijatelj in zaveznik nase države je pa avstrijsko ljudstvo.

Razun nekterih prenapetih Nemcev in Madjarov, katerim velika Nemčija in Magyar-Ország roji po glavi, stojijo vsi kot en mož za Avstrijo. Naj si vlada le pridobi serca narodov svojih, serca in persi zvesto vdanih narodov pa branijo bolj, kakor vsi bajonet, vsi topovi in vsa ozidja. Vlada in narodi „z zedinjenimi močmi“ so nepremakljivi in nezmagljivi! Na vdanost in ljubezen svojih 36 milijonov ljudi naj deržavnik naš kaže v Parizu!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Generalkomanda; vojak; oskerbljevanje vojakov; Madjari; račica; vreme.) Naši trije gospodje, so šli v Videm in Verono zastran general-komande prosit in delat, vernili so se domu pa prinesli žalostno novico, da Celovec ne dobi nič. Generalkomanda ostane v Vidmu, kar se je pa preseli, pride v Ljubljano. Ako sila pritisne, da se prestavi cela generalkomanda, pride cela v Gradec. Škoda, da se želja in prošnja celega našega mesta ni spolnila. Mesto naše je zdaj vse tiho in mrtvo; od okolice doljnega Dravberdca pa še slišimo to in uno od vojakov. Tako nam piše nek prijatelj: „Le sem postavljeni vojaki princ Karl novega polka bojo nas menda skorej zapustili; to bode za naše ljudstvo kaj žalosten den. Kajti to so dobri, modri in mirni Slovani, zraven pa za slovansko narodnost, za domovino in cesarja serčno vneti možaki, in celo vkoreninjeni nemškutarji so že rekli: „To so zunej in znotrej pošteni in dobri ljudje“. Jaz pa rečem, da, ako je vsa avstrijska armada taka kakor je ta tukaj, nehali bi tudi vsi mednarodni prepiri, — Slovan je pač krotka in pravična duša, nikogar ne žali.“ — Oskerbljevanje vojakov se tukaj menda koj pod roko oddaja, — v časniki se malo kaj bere o teh zadevah. Slišali smo praviti, da bi bil marsikdo še volje, to in uno reč prevzeti, ako bi o njej kaj slišal in vedel bil. Tožiti še ne moremo kaj, — vendar kar pišejo časniki, kako čudno se ravno zastran teh reči na Češkem in Moravskem godi, bojimo se, da bi država naša kake škode ne terpela, kakor jo je leta 1859. Presvitli naš cesar je kaj modro storil, da je postavil posebno komisijo, naj čuje nad to rečjo, pregleduje cene in račune. Naš strah ni zastoj, ker smo uni den brali, da je nek trgovec na Češkem ponujal nekterim judom 20.000 gld., naj pri licitaciji molče in njemu prepustje prvo mesto. Po pravici dvomimo, da se kaj tacega godi iz samega domoljubja. — Cesar smo se bali in kar smo žalibog prerokovati morali, zgodilo se je: Madjari in Hervati se ne morejo sporazumiti. Poslanci, ki so bili iz Zagreba prišli v Pešto, vernili so se domu in niso menda ničesar opravili. Madjari so še danes, kar so bili; bojimo se, da bi med njimi in Hervati ne navstale homatije, kakor smo jih doživeli l. 1848. To nam še manjka, da k zunanjim vojskam se pridružijo še notranje zmešnjave. Narodi, bodite med seboj pravični! — Iz Beljaka je priplavala te dni

žalostna račica, da se je eden najpervih mož v Beljace v Zili končal in da je nastala pri njegovej hiši krída. Že v Celovcu so nekteri denarniki leteli k sodnji in si dali svoje tirjatve prenotirati ali predznamnovati. Reč je pa le tako le: Tisti gospod je ogledoval njive in travnike svoje, ki ležijo poleg dereče Zile. Ta je pa dernovje tako spodjedla, da je mož do ram v Zilo zderknel, v močvirji običal in nekaj ur tako bil v smertnej nevarnosti. Vpil je na vse gerlo in ljudi na pomoč klical, pa še le proti večeru se je iz luže izkobil in prišel domu. — Vreme je kaj prijetno in rodovitno; vsaki drugi den pride kaka pojelica in porosi naše lepo stoječe polje in travnike. —

Iz slov. Bistrice 31. maja. I. V. (Narodna veselica v Rušah in Smolniku.) Občni zbor ptujske čitavnice.) Zdaj res niso časi za to, da bi se človek razveseljeval, da bi se napravljale zabave in veselice samo za kratek čas. Slabo se godi kmetom, trgovina peša, pri vsem tem pa še žuga grozna vojska, in le priprave zanjo so nam že požrle sto in sto milijonov narodnega premoženja, v kateri pa, ko se bo začela, bo teklo rudeče krvi, da bi, kakor pravi narodna pesem od turške vojske, gnala mlinške kamne tri. Tudi naši rojaki, naši vrli slovenski korenjaki so odrinili k veliki armadi, da, če bo treba, zopet kažejo sovražniku, da so še vedno slavno znani junaki, neprestrašljivi, nepremagljivi. Res so zdaj važni, resnobni časi, v katerih morajo potihniti vsi med sebojni prepiri in mora vladati največa sloga in edinstvo v vsakem narodu; kajti negotov je konec in izid vsakega bojevanja, zato je treba narodom pripravljati in okrepčati se. Nevarno je zdaj posebno za nas Slovence; zakaj da? vsak od nas vé. Še se ni zadosti zbudila narodna zavest; še mara premalo prosto ljudstvo za svoje najsvetejše blago, za svojo narodnost. V poslednjih letih smo sicer velik korak naprej storili in posebno so čitavnice marljivo sejale in gojile seme narodne omike. Vendar je še veliko neobdelanega polja. Zato gre hvala čitavnicam, da tudi v sedanjih nemirnih okoliščinah ne mirujejo, temveč napenjajo vse moči, da po mogočosti razširjajo narodno idejo. — Mariborska čitavnica, ki je že od nekaj pod vodstvom svojega prvega ravnatelja g. Dr. Srnc-a kot ena izmed prvih slovela, in tudi zdaj v znanem domoljubu, gosp. prof. Šuman-u, krepkega

in neutrudljivega prvosednika ima, napravila je 27. t. m. narodno veselico na podbrežju Pohorja v Rušah in Smolniku-u. Posebno v Smolniku, kjer je bila ob 4 popoldne beseda, seznanili smo se z vrliimi domoljubi pohorskih planin. Pozdravljali nas je ustanovnik tamošnjega bralnega društva, posestnik g. Grizolt, že znan in spoštovan po svojih dopisih v „Slovincu“ in drugod, s presrečnimi besedami, ki so tudi nam v srca segale. Da bi mi imeli v vsaki občini, ali vsaj v vsaki fari le enega Grizolt-a, pač bi se nam ne bilo treba bati za naš narod! Tudi smolniški župan in več posestnikov iz Ruš in Smolnika, kakor tudi gg. duhovniki bili so pri besedi. Petje in govori poviševali so občno radost in navduševali poslušavce. Še le pozno po noči smo se ločili. V živem spominu pa bode vsem ostala narodna veselica pri Glažar-j-u v smolniški občini.

Tudi ptujska čitavnica ne zaostaja za svojimi sesticami. Postavila je to leto stalno gledališče in napravila v zimskem času skoraj vsako nedeljo besedo s gledališčno igro. Pri obnem zboru 17. pr. m. zbralo se je obilno število udov, kateri so z velikim veseljem iz sporočila g. blagajnika pozvedeli, da v materijalnem in duševnem oziru ptujska čitavnica na krepkih nogah stoji, kljub vsem napadom in oviram njenih protivnikov. Zvečer bila je beseda. Predstavljala se je na odru gledališna igra „Strup“ tako izvrstno, da pohvale in ploskanja ni bilo konca in kraja. Posebno izurjenega igralca pa se je pokazal g. Krajnc, ki je pravi steber čitavničnega gledališča; tudi njegova sestra in gospodična H. ste vse hvale vredno rešile svoji nalogi. Dvorana bila je premajhna za toliko poslušavcev, ki so vsi željo izrekli, naj bi skoraj spet priložnost imeli, občudovati izurjenost prostovoljnih čitavničnih igralcev.

Iz Haloz. R. B. (Slovinci, pozor!) Kdor dobro pozna delovanje kmetijskega društva v Gradcu pa naše slovenske razmere, previdi lahko do jedra, da mi štirski Slovenci skoraj nikakega dobička ne vlečemo niti od imenovanega društva samega, niti od njegovih podružnic v Mariboru in Ptuj, niti od nemškega kmetijskega tednika, penzov pa se precej potroši. Hoče li slovenski kmet imeti kako korist od kmetijskega društva in njegovih podružnic, bode treba mnogo reči preinaciti, kar ni samo osebno moje prepričanje, nego tudi učenih

in umnih Slovencev onikrat v Celju zbranih ter imenitnih neslovenskih gospodov. Podružniške skupščine, ktere se po dvakrat na leto obhajajo, kar je premalo, morale bi se pogovarjati v jeziku kmetu razumljivem, vsaj se hoče kmetu pod pazduhe segati; zbirali pa bi se tudi naj kmetovavci v pravem pomenu, ne pa sami taki možje, katerim je kmetovanje priljubljenost. Ondi naj bi se razlagale zvedbe in skušnje po vspehu, ter dobro preskušane reči priporočevale ustno, potem po „Novicah“; ker pa vsak kmetič ne more tega velevrednega časopisa plačevati, naj bi se v posebnih listih rokavno seljaci podučevali in sicer brez plačila, kar naj bi društvo oskerbevalo. Tak poduk naj bi segal v poljedelstvo, sadjorejo in vinarstvo. Razkladalo naj bi se na kratko in porabno, nikakor pa po merilu graškega kmetijskega tednika, ki je premalo za omikanejšega kmetovavca, neporaben pa za priprosto ljudstvo. Ne tratite, dragi Slovenci, skopih denarcev za mekine! Slovensko Štirsko se mora odlučiti od graškega kmetijskega društva in samostalno na Slovenskem ustanoviti, kajti iz Gradca nimamo ničesar dobrega pričakovati. Že več sitnost in težav smo premogli, hočemo še to. — Srečno nehvaležni Gradec!

Iz Soštanja na slov. Štirskem 24. maja. (Napravite nam čitalnico!) Vse se giblje — zakaj se ne bi tudi mi! Škalska dolina, krasna po svoji legi, imajoča dva terga in mnogo zalih cerkvá po homeih in gričih, starih gradov razvaline in okrog hribe kot terdnjavske nasipe in čuvavne stolpe ter prepasana s Pako — pa spi narodno spanje! — Nek dopisnik je že v „Slovincu“ omenil, da namerjajo rodoljubni možje v Velenju za Škalsko dolino ustanoviti čitalnico. Daj Bog! Kdor temu ne priterdi, da je je treba kakor ribi vode, ta ali nima možganov, ali je vetra pijan! — Res, sprožila se je misel o čitalnici, ker zlasti v Velenju bi se dobili verli in značajni možje, ki ne bi nasprotovali temu početju; a manjka hrabrega moža, ki bi nam jo na noge spravil. Bliznji Šoštanj ima sicer malo zbuženih rodoljubov, ker vse bolj cika na tuje kopito, — ali prav za prav na nič! — Saj se je zbudilo bilo že godčevsko, potem pevsko društvo, slednjič celo kazina, ki pa je — celi mesec — trajal! Ker je povsod nemški element vladati hotela, ni nič obstalo. — Taka reč sama od sebe zamre. Častita duhovščina bi, razun malega izjemka, gotovo pod slovensko zastavo

Besednik.

Dva dni na poti.

(Konec.)

Moj prijatelj me pelje potem k g. učeniku, ki je prijazen pa bolj resen mož in kaj marljiv v svojem poslu. Tudi za slovenščino si prizadeva kar more, zavolj česar ga tu očitno pohvalim. Že to daje lepo spricalo ondotnim učenikom, ker otroci ne bežé plašno pred tujcem, kakor tiči pred jastrebom, ampak se lepo odkrivajo in pozdravljajo, ta tako, drugi spet drugači. Vselej me tudi neko posebno veselje obhaja, ko se s kakim učenikom snidem. On je (zraven dušnih pastirjev) pač največi veljak v fari, ki mu je izročena nježna mladina, da jo v mnogem zatajevanju, v potu svojega obraza izreja, blaži, glešta, gladi in pili in tako potem kakor priden vertnar presaja v velikanski vert človeške družbe. Da bi jih pač ljudje tako pogostoma ne prezirali in jim življenja ne grenili, bodisi s tem, da se slabo plačujejo ali kako drugači žalijo! —

Obiskali smo tudi še pridnega vaščana, tamošnjega kmeta, ki se zraven poljedelstva tudi s sadjorejo in živinozdravilstvom peča in je pravi slov. ratar. Njegov vert je res tudi kaj lepo

ogleštan, sadno drevje pobeljeno in lepo osnaženo, kar na kmečkih vertih ni z lepo deleč okrog zapaziti. Dobil sem tudi pri njem dr. Bleiweisovo knjigo o ozdravljanju konj. Ljudje mu oponašajo, da ne zna nemški, in da tedaj javeljne kaj prida ve. Mislijo namreč, da se človek iz slov. knjig še vedno nič ne more naučiti. Le kdor nemški zna, zna in velja kaj! Še bo torej preteklo veliko vode v Dravo in naprej v morje, predno se bodo ti predsodki pri ljudstvu iztrebili, pa kaj pravim: pri ljudstvu? — Še dosti gospôde je te vere, da je cvet vse modrosti — nemška kultura in vsaka božja reč, ki ni s špehom nemške kulture zabeljena, ne velja nič in je torej za nič! Tako še vedno modrujejo učeni in neučeni in še ni davno temu, kar je v Ljubljani nek gospod, ki ga je nemška omika kaj zelo obizlala, tako da se ves sveti, naredil okrožnico, po kateri naj bi se slov. mladina na vso moč nemščine učila, da bi bili potem Slovenci še bolji — sluge. — Kaj človek ne vgane? Čudna, prečudna gospôda! Smodnik bi nam gotovo znašla, da bi ga že na svetu ne bilo! Slava se mora dobiti, če je tudi le Herostratova ali kaka druga taka!

Mikalo me je tudi še pogledati na nekatere druge vertove, ali žalibože, razun grajščinskega in farovškega ni bilo nič po-

sebnega ugledati. Dosti dosti bi bilo res še oglešati in popraviti, zlasti pri češpljah, ki večidel rastejo kakor hosta v gori! Nemci Slovincem očitajo, da je pri njih sadjoreja zanemarjena in naj bi jim njihovi veljaki v tem kaj na bolje pomagali; a nič ne pomislijo, da s tem le sebe po glavi bijejo. Okoli Celovca se nemška kultura posebno šopiri in ošabno glavo svojo vzdiguje. Kaj je vendar, da v tej zadevi ni nič sadu obrodila? Okoli Celovca ravno so prav slabi in zanemarjeni vertovi kljub vsem pripomočkom, ki so v mestu pri rokah. Vidite tedaj, da nimate prav, ko Slovincem brnate, da naj bi se ne izobraževali v svojem maternem jeziku. V tem se morejo kaj naučiti, ne pa v nemškem, ki mu ne morejo do jedra seči. Lupina pa tako nič ne velja! — Žita so bila tačas kaj lepa, zlasti reč, ki je kaj velika zrastle in je šla ravno v cvetje. Da bi le ne bil poznejši mraz preveč škode napravil!

Drugi dan smo jo odrinili v pol ure oddaljeni št. Peter, ki v ravnem in kaj prijetnem kraju stoji in ima lepo in prijazno cerkvico. Tudi ondotno polje je kaj lepo, — le vertovi so bolj zanemarjeni, kar se mi ni nič kaj dopadlo. Ta fara, ki je zdaj še vdova, bila bi kaj pripravna za kakega bolj priletnega in denarnega župnika! — Ljudje so tu še precej premožni, prijazni in

stopila. Učiteljstvo, tukaj res v majhnem številu, gotovo ne bode zanemarjalo slovenskega taborišča. Ima pa med sebo tudi res pravega korenjaka. Saj je dovolj znan vli starček, zvedeni izgledni učitelj, č. g. Peter Musi, ki je spisoval marsikaj za slovenščino, v družbi nepozabljivega vladika Slovence in Rudmaša za šolske knjige; — ko so še drugi šolniki se zibali v naročju zveličavne nemške kulture in terdo po šolah nemškovali, je ta že verlo slovenil. Čitalnica bi bila učiteljem ognjišče uko —, ustavno, — godbo, — kmeto — in govoroslovnega razcvetja, ker drugega zborovanja tukaj nima. — V tem bi pa bila čitalnica tudi šola za vsak stan, in bi tako vse vezala. — Ali ni potrebno kmetom in drugim jedernatih pogovorov o tem ali drugem — Slovencem o narodnosti, i. t. d.? — Ali nam ne bo treba domorodnega upljiva pri novih volitvah za deželni zbor, ki ga čitalnice najlože dajejo? Zdi se mi, ker se semišljujem poslance, Slovencem nasprotni misli, ki so pa vendar od njih izbrani in plačani, kakor da bi delavca za svoje polje najel, ki bi pa drugemu delat šel; ali pa če bi si najel kopača za vinograd, on pa da bi še celo podsekoval korenine in mi tako strašno škodo delal. —

Daj mili Bože! da se zbere za slovenske Štajerce kolo narodnih mož in veljakov — kakor nam je „Slovenec“ povedal.

Slovenski Štajerci! spoznajte vendar enkrat može: gg. Dr. Vošnjaka, Hermana, Kosarja, dr. Ploja, Rajca, dr. Razlaga, dr. Srnca, Šumana, Terstenjaka, dr. Vogrina, in druge, ki so nam brambovci pravice vsakojake; može, ki so zmožni se boriti za ustavo, narodnost in avstrijsko domovino z nasprotniki ktere koli baže. Ali ste že kedaj zapazili pri njih, da vam zlo želijo?! — Ali se ne trudijo vedno za te, moj narod? Ste mar tako maloletni, da bi le to poterjevali, kar vam jeroji tuji kazazujejo in posilijo. — Storite po svoji lastni volji, kar vam v prid vaši učeni, modri, serčni rojaki razjasnujejo in nasvetujejo! — Vsak moder gospodar poslovi zaspanega ali celo škodljivega mu služabnika. Slovenec, ne bodi labkomiseljen, ampak previden v tej reči za naprej, saj veš, kako težko se krajcarček prižuli, sosebno v sedanji dobi in kako težko de, ako gre v nič. — Kmalu pa bi se lepo cvetje za nas razvilo, ako bi ti našinci v deželnem zboru ne le sedeli, ampak tudi delovali. — Napravimo si tedaj čitalnico!

pobožni. Železnica derdra po sredi fare. — Popoldne smo se pa namenili obiskati gorsko župnijo Medgorje, ki je dobro uro hoda med Grabštajnom in Podgradom na precej stermem griču. Pot tje gori res ni kaj prijetna. S konca se gre delj časa za Kerko po hosti in močvirju, potem pa navkreber, da je kaj. Vendar pa se človek s tem tolaži in hladi, ker vživa lep razgled po celovškem polju. In res, krasno ti je to polje z okolico njegovo. Ravno na najvišem rebbru stoji Medgorje s cerkvico, potem pa se cesta, ki je tu v primeri z drugimi kaj lepa, zavije koj navzdol proti Podgradu, ki je že pri Dravi. Dober streljaj od cerkve stoji farovž s stoltnim in lepo ogledstvom. Obiskali smo tudi župnijskega oskerbnika, g. J. Čibaška, rojenega Kranjca, ki nas je prijateljsko sprejel in pogostoval. Ogledovaje se še nekaj časa po prijaznem in tihem Medgorju poslovali smo se na večer ter napotili naravnost proti Celovcu. Ker je pihal merzel veter in je bilo kaj neugodno vreme, podvzivali smo se na vso moč, da smo bili, prej ko mogoče, zopet doma. Kedar burja brije, zlasti meseca maja, — milo se stori človeku po cveticah, ki jih je neugodna sapica pomorila. Z Bogom prijetli, da se zopet vidimo!

Hajdi na noge! Ako ravno je le peščica iskrenih, vnetih rodoljubov, pa tudi ti veliko premorejo, ki bodo močna skala, na koji se serditi valovi odbiti morajo — steblo, ki veliko vej in mladik žene. — Č. gg. E. Kr. Šentjanški, — I. C. Šmartinski, — Š. — M. — P. — B. Velenjski, P. M. — J. P. — J. H. — Šmihelski in drugi! vstanite, zmožni ste, storite! —

J. D. Vlastenski.

V Cirkulaci 29. maja. Josip. — (Društvo slovenskih čitateljev. — Nova šola. Vrê me.) Naznanjam svojim dragim čitateljem nekaj malega od tukajšnjih domoljubov, kateri stanujejo na obrežju znamenitega cirkniškega jezera. Napravili smo namreč v tukajšnjem trgu „Društvo slovenskih čitateljev.“ Oglásilo se je do zdaj že 25 udov tega društva. Društveni namen je ta, kakor pri družih enacih drušvih. Beremo pa skorej vse slovenske časopise in druge podučljive knjige. Naročnina za časopise in knjige stane na leto vsakega uda prav male novce. Upati je, da bo to društvo vrlo napredovalo v narodnem duhu, in po svoji moči pospeševalo občni blagor tukajšnjih stanovnikov. Društvo tudi namerja izvrševati svojo nalogo s tem, da napravi „knjižnico“ iz izvrstnih slovenskih knjig in družih zanimivih spisov. Hvalevredno je to početje naših častitih udov. Ako se jih oglasi več za to društvo, in se dobi primerno število novih udov, preinačiti hočemo to društvo v narodno čitalnico. Če Bog da in sreča junaška, odpravili bomo še druge zapreke v tej reči, da se tako bolj gotovo vresniči blagi namen koristnega društva. — Šolski mladini bo zdaj vendar vstreženo. Napravili so tukajšnji srenjčanje novo šolo, ktera ima med drugim dve zelo prostorni izbi za prvi in drugi razred. Pogrešale so se v prejšnji šoli prostorne izbe, in to na veliko škodo šolske mladine. Da mora za pristojno število učencev tudi primerna šolska izba biti, je vsakemu jasno, kdor ima s šolo kaj opraviti. Pri šoli je vert, za sadjorejo odmerjen. — Kakor se sliši, prinesel je letošnji majnik tudi pri nas marsikaj sneg in slano. Posebno je pa slana na drevju in njivah veliko škode napravila.

Iz Primorja. (Gg. Antonaz in Favetti. Kaj pa Slovenci?) Redko kdaj se kateri pisatelj iz naših krajev v „Slovenec“ oglasi. Vendar kar je, je dobro in nas tu zelo razveseljuje. Slovenci na noge, zdaj je posebno imeniten čas! Brusite „uma svitle meče“, pa tudi jeklene, ker sovražnik že močno na vrata terka. Namerja pa tudi celo drago nam domovino raztergati in nekatere kosove deželi svoji prilastiti, in — ne manjka se tacihi ljudi med nami, ki te tajne in očitne naklepe podpirajo in vodo na njegov mlin obračajo. O tem se je pri nas že marsikaj šepalo in govorilo, zlasti kar se je goriško in kopersko mestno svetovalstvo tako nanagloma razpustilo; ali nihče ni vendar vedel pravega zadeti. Še le zdaj se nam je zasvetilo, kaj se je prav za prav kovalo. Vedite namreč, da je znani Italijan Anton Antonaz, lastnik teržaškega laškega časnika „Tempo“, ki je vedno le od Florencije pisaril in sanjaril, dobil oni dan povelje, da mora v 24 urah Terst zapustiti in iti kamor mu drago. Da, se več! Slovencem, zlasti goriškim, dobro znani Favetti, tajnik mestnega svetovalstva v Gorici in scvraž vsemu, kar je slovenskega, kar je med drugim očitno v lanskim seji kmetijske družbe pokazal, poklican je bil te dni k okrajni sodniji. Tu se mu je naznanilo, da je sodbi zapadel in da bo pri tej priči k sodniji v Terst tiran, kar se je tudi zgodilo. V Terst so ga pripeljali zandarji. Govori se, da so našli pri njem očitna znamenja, ki pričajo, kako da je vodo na laški mlin obračal in se tako zoper državne postave pregrešil. Pri sodniji se bo že zvedelo, kako in kaj. — Žalostno pa je le to

za nas Slovence, da se na nas, dasiravno stojimo vedno zvesti za cesarja in državo, našo, ne gleda dosti in da marsiktera naša želja ostaja tako rada le — pobožna želja — laški živelj pa da se podpira, kar in kolikor je mogoče! Ali smo mar mi Slovani samo v nevarnih časih dobri? Že to se nam jako čudno zdi, kar je oni dan „Slovenec“ omenil, da namreč poreški deželni zbor pri podeljevanju štipendij le bolj na Lahe gleda, kot na Slovane. Jaz nočem nikomur krivice delati, zlasti ker so mi tudi tamošnje okoliščine nekoliko znane, pa vendar mi ne gre v glavo, kako da bi besede in prizadeve ondodnih slov. poslancev, ki so iskreni rodoljubi, nič obveljati ne mogle. Tu bi bilo pač treba še mašikaj pojasniti!

Bojne priprave.

V Parizu se sicer hočejo zdaj posvetovati — o miru ali vojski, ni še gotovo! — mi pa bomo na tem mestu vendar še o pripravah za vojsko govorili. Nobena vlada namreč jih noče ustaviti — najberže po tistem pregovoru: Če hočeš mir, pripravljaj se na vojsko! — Govori pa se vendar, da dotle vse hočejo mirovati, dokler da reče pariška konferenca beč ali mev — belo ali černo! Pomôzi Bog! — Benedek ima še vedno svoj glavni stan v Olomuci, kjer je bil z navdušenjem sprejet; ali piše se, da se preseli skorej v Prago ali kam bliže šleske meje. Voda glavnega štaba, baron Henikstein, ki je neki prav prebrisan vojak, je bil te dni na Dunaju, da preskerbi vse, kar je še potreba. Njemu gre res velika skerb, pa tudi vsem njegovim soverstnikom. Minula leta se je pač marsikaj dogodilo, kar ni bilo armadi na korist in slavo! Pa tudi zdaj se pišejo česki listi, da kar se tiče preskerbljevanja armade, ni vse tako, kakor bi moralo biti. Pravijo namreč, da se le preveč na oskerbljevalce (liferante) gleda, na državljane pa malo ali celo nič. Le-ti kupujejo na debelo pa dober kup, državi pa prodajajo drago, dasiravno se oglašajo tudi drugi, ki bi vse boljše kup dajali, n. pr. vôle, konje, žito, moko itd. Še celo tu pri nas se kmetje pritožujejo, da niso mogli ne enega konja spečati. Kupci in oskerbljevalci se tedaj bogaté, deželani pa ostajajo — na cedilu! Mislimo pa, da bo to vendar kaj pomagalo, ker je vsem višim vojaškim oskerbnikom zapovedano, da morajo o vsakej stvari vselej natančen račun dajati. Take goljufije, kakor l. 1859, se vendar ne smejo zdaj goditi! — Česko, Moravsko in Šlesko je vse polno vojakov. Strahota pa še le bo, ko se vname vojska! Lepa polja, lepe obertnje, mesta, tergi in vasi — vse je v nevarnosti, da se pokonča in za leta in leta v nič dene! Zatorej kličejo še vedno tamošnji domoljubi, naj bi se vendar še v dvanajsti uri vojski v okom prišlo. Že zdaj gre strašno terda, ni kruha ni dela, kaj bo še le po vojski? General konjištva knez Franc Lichtenstein je tudi v Olomuc prišel. — Vodjem raznih šol se je tudi naznanilo, da naj gledajo, da se bodo šole prej ko mogoče končale, da bi se potem v bolnišnice spreminile.

V Pragi, Bernu, Olomucu itd. je vse polno vojaščin. Eni prihajajo, drugi odhajajo. Toliko jih menda še l. 1848 in 1859 niso videli in nastanovljenih imeli; gotovo pa je, da od francoske vojske sem ni bilo še toliko vojske na nogah. Iz Prage se bo tudi prenesel na Dunaj bogati zaklad stolne cerkve sv. Vida t. j. srebrni oltar in raka sv. Janeza Nepomucenskega s 6 srebrnimi angelji, ki na srebrnih verižicah rako derže in tehtajo 300 funtov. — Kakor praško in zagrebško poslalo je zdaj peštansko meščanstvo zaupnico do cesarja. — Tudi pri južni armadi je vse uravnano in za voj-

Razne novice.

sko pripravljeno. Zavolj večje varnosti so se pri vseh večjih železničnih postajah laški z nemškimi uradniki zamenili, ravno tako tudi ob železni cesti od Nabrezine do laške meje vojaške straže postavile. Železnica gre zdaj le do terdnjave Peschiere; kdor hoče dalje, mora kakež 3 ure peš iti do mesta Desenzano, kjer se laška železnica prične. V Lombardiji je 82 naših železničnih vozov ostalo. Menda jih še le po vojski nazaj dobé. — Pri tej armadi je načelnik glavnega štaba general John, ki je že več ko 20 let na Laškem in je tudi menda kaj izurjen mož. Terdnjave Mantua, Peschiera, Verona in Legnago se morajo tudi z vsem potrebnim živežem za 3 mesece preskerbeti, ravno tako tudi stanovniki. Tam je tudi že oklicana druga rekrutba ali nabira novincev. V Benetkah je menda kaj žalostno in zapuščeno. Razun vojakov, ki komaj pridejo pa že spet odrinejo, ni družega tujca videti. Šole, gledišča itd. vse je že zaperto. Policija ima dosti opraviti. Mladenci gredo ali v našo, ali pa beže v laško vojsko. Oba, nadvojvoda Albreht in gen. John, pridno obiskujeta vojsko in delata na vso moč. Da se nam nevarni časi bližajo, priča nam tudi, ker je na Beneškem, v Dalmaciji in v celem Primorju postava zastran osebne svobode vzdignjena in je nastal zdaj obsedni stan. Teržaški časnik „Tempo“ je za 3 mesece prepovedan. Od 27. maja dobiva južna armada plačo ob vojski. Za poveljnika pomorske vojne je izvoljen podvojvoda Tegetthoff, ki se je voljakom tudi že v posebnem govoru naznanil ter jim obljubil, da ne bode nobene priložnosti zamudil, peljati jih do slave in zmage. V Primorju in v Dalmaciji povsod je ljudem skerb, da se zabranijo kolikor mogoče proti sovražnikom.

V taboru pri terdnjavi Neisse je 80.000 pruskih vojakov. Sploh jih imajo Prusi zdaj na Šleskem največ nastavljenih in jo merijo tedaj najprej na Moravsko udariti.

Tudi ruski oficirji pristopajo zelo k pruski armadi. Govori se sicer, da je Ruska zdaj avstrijski vladi bolj prijazna postala, ali počakajmo, da kaj sadu ugledamo! To pa je gotovo, da v zahodnji Pruski, ob reki Rajni, ni skorej nič pruskih vojakov. To nam kaže, da se Prusi na Francoze kar zelo zanašajo. — Na Holštinskem jih mislijo 18.000 oborožiti in tako lepo pripomoč avstrijski vojni dobiti.

Italijansko brodovje je razdeljeno v 3 kardela. Pervo je bojno pod poveljstvom Persana s 6 fregatami, drugo je pomočno z 11 ladjami (poveljnik podvojvoda Albini), in tretje je obsedno z brodovi pod poveljstvom podvojvoda Vacca. Pravijo, da se vojska na morju najprej vname. 25.000 vojakov je že v pomorskem mestu Tarentu zbranih. Garibaldi neki namerja z enim oddelkom prostovoljcev udariti v turške pokrajine, z drugim pa v južne Tirole, kjer bo pa javeljne kaj prida opravil, ker je na Tirolskem vse po koncu in za černo vojsko pripravljeno. Vsa druga vojska stoji ob reki Padu in jo misli mimo naših terdnjav mahitati naravnost na Furlansko ali celo do Soče in Pulja in se ondi z našo armado poskusiti. Preverjeni smo, da jih bodo naši dobro nabili, da še kam vbežati ne bodo mogli, — če bo le Bog dal in sreča juška!

Černogorska armada dobi novo upravo po evropski šegi. Ustanovi se tudi še posebno kardelo ostrostrelcev 6000 mož, ki se vadijo po šegi družih dežel.

Serbi se tudi kaj zelo gibljejo. Radi bi Turkom kako posvetili in jih zapodili iz dežele — ali vlada se za to še nič kaj ne meni in bi menda najraje še kakor do zdaj samovlastno gospodarila.

* „Slovenski Glasnik“ za mesec juni se je te dni izdal. Kar smo o vseh družih listih rekli, moramo reči tudi o tem, da jim je popolnoma vreden bratec in soverstnik, ki nam spet mnogo zanimivega, lepoznanjsko — podučnega branja podaja. Ob enem pa vabi zdaj on sam in tudi mi z njim vred vse dozdajne podpornike, pa tudi druge prijatelje slov. lepoznanjske slovestnosti, naj bi bodisi naročbo ponovili, ali pa si ga z nova prav obilno naročili, ker se s prihodnjim mesecem pričinja drugo polletje. Kakor doslej bode „Glasniku“ tudi v prihodnje prava skerb, da vstreza svojim podpornikom s prav zanimivim lepoznanjskim in podučnim berilom. Pollejšna cena mu je s poštnino vred 1 gld. 50 kr., za učence nižjih in višjih šol pa za vsacih 10 iztisov 12 gld. Naj vendar najde „slov. Glasnik“ pri ljubih Slovencih prav obilno podporo, ker jo v resnici tudi zasluži! — List za m. juni pa obsega sledeče: „Savica“ in „Domačiji“ (dve pesmici), „Klošterski zolnir“ (konec), „Bertavsov Jurček“, „Ljubljana leta 1821“, „Narodni pevci na Poljskem in Maloruskem“, „Kakor-ko-kot“ (slovnicična razprava), „Narodne stvari: Priče, navade, stare vere“, „Slovansko berilo v serbskem, českem, poljskem in ruskem narečju“, „Narodne pripovedke“, Književni obzor: „Klasje z domačega polja, hervaško-serbsko, česko in poljsko slovstvo“, „Besednik“ (Listi iz Celovca, Ljubljane, drobitnice), „Skakalnica“. To vse nam prinaša list. Slovenci, sezite vendar po njem!

* Dohodkov za Slovencev spominek se je do zdaj nabralo 1776 gld. 90 kr., dva cesarska zlata, 3½ križ. tol. in 8 dvajsetic. Imena posameznih dariteljev naznamo prihodnjice.

* V št. Janževih toplicah na Ceskem je umerl oni dan za česko književnost slavno zaslužen knjižoteržec in založnik, g. J. L. Kober, rojen l. 1825. Bil je sin revnih staršev in v svojih mladih letih ključavničar. Večen mu spomin!

* Slovaški škof in iskreni slovanski rodoljub, prevz. g. Štefan Moyses, je bil pred Binkoštni nevarno zbolel; zdaj pa se piše, da je že bolji in da je mogel tudi že sprejeti deputacijo, ki mu je k 15. obletnici (toliko let je namreč zdaj bistrški škof) srečo voščit prišla. — Ohrani nam, dobrotljivi Bog! tolice in tako slavnega rodoljuba!

* V Gospiču v vojaški Krajini ali granici je bila nedavno prva tiskarna pravda. To je res pomniti treba.

* V velikem mestu Štokholmu se je stolp ondote katoliške cerkve poderl in 50 ljudi deloma ranil deloma ubil.

* V Radečah na Dolenskem so ustanovili „kasino“, se ve da nemško! Njen pervodsednik je neki po pravilih polnovlasten mož. Dolenci tedaj se gibljejo — na nemško stran!

* Ruski časnik „Moskovskija Vedomosti“, pod vredništvom slovečega državnega svetnika Katkova, dobil je 3. posvarilo in je tedaj za 2 meseca ustavljen.

* Na Ruskem izhaja zdaj okoli 330 časnikov. Izmed teh je 42 bogoslovskih in podučivnih, 20 pravoslavni, 55 vladinih, 6 vojskoznanstvenih, 30 politiško-narodnogospodarskih, 33 strogo znanstvenih, 9 za učena upravná naznanila, 7 pedagogičnih, 14 časnikov za ljudstvo, 6 za otroke, 16 zdravniških, 33 politiško-književnih, 31 zabavnih, 11 za lepe umetnosti, 2 za mode ali šege, 4 šaljivi, 6 za naznanila itd.

* V zadnjih „Novicah“ stoji času kaj primeren sestavek zastran slovestnih zadev, z napisom: „Pomislite, za Boga, na edinost, ki nam je toliko potreb-

na.“ V le-tem se šiba po pravici nova pisava, ki se je zdaj nekterim pisateljem tako zelo prijubila, n. pr. v besedah: kmetije = kmetje, veselije = veselje, dejanije = djanje itd. Mi smo popolnoma pisateljevih misli. — Naj bi se vendar vsi, kolikor mogoče, pravil izverstne Janežičeve slovnice deržali!

* Na Dunaju je zdaj 700 (702) zdravnikov ali doktorjev zdravstva, v okolici njegovi pa 150; vojaških zdravnikov je 93, ranocelnikov pa 89. Zdravniki 2. verste niso privzeti. Babič je 844.

* Po zdanjih statističnih naznanilih je v Avstriji goveje živine 14,258.647, ovac 16,964.257, prešičev pa 8,151.616.

* Nedavno je bila v Züllingsu blizu Olo-muca na Moravskem tako imenovana demantova svatovščina. Mož in žena sta ranjena 200 let stara: mož 103, žena pa 97 let. Lepa starost! Razun drugih gostov je bilo pri tej redkejši slovesnosti tudi 45 zaročencev — vnukov — pričujočih.

* V Przi b ramu na Češknu so nedavno med velikim kupom kamnja spet precej srebra skritega našli. Bilo je tudi ukraden. Sicer pa ga je zadnja leta več ko za 1 mil. vrednosti zmanjkalo. To je bilo pač lepo gospodarstvo! Zdaj je preiskava, ki traja že dalj časa, pa vendar neki še ni končana. S poprejšnjimi prejpstavljeni menda preveč lepo ravna, namesto da bi jih ostro prijeli in jim dali, kar so zaslužili.

* Lenuhinje (kakih 20 jih je) iz Kranjskega, ki so do zdaj bile v posilni delavnici v Lankovicah na Štajerskem, preselile se bodo v delavnico v Sch watz na Tirolih, ker ima v Lankovicah vprihodnje le sama jetnišnica biti. Štajerski dež. odbor se sicer tej prenapredbi ustavlja; ali bo pa tudi kaj opravil ali ne, ni znano.

* Iz Lakavca na Goriškem se piše „Novicam“, da so tamošnji rodoljubi sklenili, napraviti kmetijsko in roko-delsko čitalnico in da so že pred 3 meseci dotično prošnjo pri dež. vladi v Terstu vložili, ali ni se jim še rešila! — To je vendar jako čudno! Kaj vendar vlada misli, da ondtnim Slovincem še take — malenkosti ne privoščí? Zares čudno postopanje!

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. Matija Marolt je za župnika v Doberničah izvoljen.

Lavantinska škofija: G. Fr. Kranjc je dobil faro pri sv. Marjeti blizu Ptuja, g. Blaže Rotnik pa faro pri sv. Marjeti blizu Laških toplic. G. Andr. Vuk pride za vikarja, g. Mat. Rola pa za kaplana v Ptuj, g. Jož. Kukovec za kaplana v št. Jur na Ščavnici, g. Šimen Pihler v Fram in g. Jan. Cocaj k sv. Jakopu v Dolu.

Loterija.

Terst: 78 54 21 32 18.

Prihodnje srečkanje je 16. junija 1866.

Dunajska borsa 5. junija 1866.

5% metalike	56.40
5% nacional	60.60
1860 derž. posoj	69.65
Bankine akcije	654.-
Kreditne	123.90
London	128.50
Novi zlati	6.14
Srebro	129.50